

Natuurtoets nieuwbouw De Kolk Wapenveld

Toetsing van de ontwikkelingsplannen aan de wet- en
regelgeving voor natuur

Definitief

Grontmij Nederland B.V.
Arnhem, 8 maart 2010

Verantwoording

Titel : Natuurtoets nieuwbouw
De Kolk Wapenveld

Subtitel : Toetsing van de ontwikkelingsplannen aan de wet- en
regelgeving voor natuur

Projectnummer : 274518

Referentienummer : 99053009

Revisie :

Datum : 8 maart 2010

Auteur(s) : ing. C.C. Oskamp MSc.

E-mail adres : christian.oskamp@grontmij.nl

Gecontroleerd door : drs. G.G.J. van Adrichem

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : ir. P.A.J. Bergmans

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Velperweg 26
6824 BJ Arnhem
Postbus 485
6800 AL Arnhem
T +31 26 355 83 55
F +31 26 445 92 81
oost@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Beschrijving plangebied	5
2	Natuurwetgeving	6
2.1	Gebiedsbescherming	6
2.2	Soortbescherming	7
2.3	Zorgplicht	8
3	Ecologische waarden en effectbepaling	9
3.1	Beschermde gebieden	9
3.2	Beschermde soorten.....	17
4	Conclusies en aanbevelingen	21
4.1	Gebiedsbescherming	21
4.2	Flora- en faunawet	21

Bijlage 1: Tabellen Natuurloket

Bijlage 2: Habitatrichtlijnsoorten

Bijlage 3: Vogelrichtlijnsoorten

Bijlage 4: Tabellen effectenindicator

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De natuur in Nederland wordt beschermd vanuit twee invalshoeken: bescherming van gebieden en bescherming van soorten. De gebiedsbescherming is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten) en het Streekplan (onder andere Ecologische Hoofdstructuur (EHS), weidevogel- en ganzenbeschermingsgebieden). De soortbescherming is geregeld door middel van de Flora- en faunawet.

De verschillende natuurwetgevingen in Nederland hebben als belangrijkste component het zorgplichtbeginsel, dat van elke initiatiefnemer verlangt dat hij zich vooraf op de hoogte stelt van eventuele schadelijke effecten op voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

In Wapenveld (gemeente Heerde) heeft men het voornemen nieuwe woningen te realiseren. Het plangebied is gelegen tegen de oostkant van de bebouwde kom van Wapenveld. Het plangebied is ingesloten tussen de Kerkstraat, Werverweg en Rietkamp. Globaal gezien ligt het gebied tussen het Apeldoornsch Kanaal en de uiterwaarden van de IJssel.

Figuur 1 Luchtfoto met het nader te onderzoeken plangebied te Wapenveld (rood gemarkeerd)
(Bron: Terradesk)

Voor de realisatie van de nieuwbouwlocatie moet het bestemmingsplan worden aangepast. Hiervoor moet een goede ruimtelijke onderbouwing worden opgesteld, waarvan een onderzoek naar de effecten van de ontwikkeling op beschermde soorten en gebieden een verplicht onderdeel is. Men heeft Grontmij gevraagd dit onderzoek in de vorm van een quick scan uit te voeren.

1.2 Beschrijving plangebied

Het plangebied bestaat voornamelijk uit agrarische gronden. Deze gronden zijn momenteel in gebruik als akkerland. Aan de westkant grenst het plangebied aan een nieuwe woonwijk. Het plangebied en de woonwijk worden van elkaar gescheiden door een jonge houtwal bestaande uit hazelaar, vlier, meidoorn, wilg en els. Aan de zuidkant van het gebied grenst het plangebied aan bestaande woningen. Het plangebied loopt daar door tot de Kerkstraat. Het gebied bestaat daar uit grasland en een boomgaard. In het plangebied is ook een klein bosje gelegen met daarin een kleine poel. In het midden van de akker staat een solitaire knotpopulier. In het plangebied is buiten de kleine poel geen open water aanwezig.

Foto 1+2 Overzicht van het plangebied met links akkerland en rechts de boomgaard tussen de bestaande bebouwing aan de Kerkstraat

Foto 3+4 Overzicht van het plangebied met links de poel en rechts het grasland met de bestaande bebouwing aan de Kerkstraat

2 Natuurwetgeving

2.1 Gebiedsbescherming

2.1.1 Natuurbeschermingswet

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden en deze heeft als doel het beschermen en in stand houden van bijzondere gebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland. Projecten of handelingen die negatieve effecten op deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn verboden. Ook activiteiten buiten de beschermde gebieden kunnen verboden zijn, indien deze negatieve effecten veroorzaken (externe werking). Bij negatieve effecten is het nodig een vergunning aan te vragen op basis van een Verslechterings- en verstoringstoets. Het uitvoeren van een Passende beoordeling (uitgebreide effectenstudie, alternatievenonderzoek en onderbouwing dwingende redenen van groot openbaar belang) is noodzakelijk wanneer de negatieve effecten (mogelijk) significant zijn.

2.1.1.1 *Natura 2000*

De Natura 2000-gebieden bestaan uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. De Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen voor de bescherming van bepaalde vogelsoorten (kwalificerende soorten). Kwalificerende soorten zijn soorten waarvan geregeld meer dan 1% van de biogeografische populatie in het gebied verblijft of waarvoor het gebied tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland behoort. De Habitatrichtlijngebieden zijn aangemeld voor het beschermen van habitattypen (natuurtypen) waarvoor Europa op wereldschaal een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Samen vormen deze gebieden het Europese Natura 2000-netwerk.

2.1.1.2 *Beschermde Natuurmonument*

Voor Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, geldt dat handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of die het Beschermde Natuurmonument ontsieren, zijn verboden, tenzij hiervoor een vergunning is verkregen. Het beschermingsregime van de gebieden die nu binnen Natura 2000-gebieden liggen, treedt terug. De natuurwaarden waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied.

2.1.2 Streekplan

In het streekplan wordt aangegeven hoe om te gaan met onder andere de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzen- en weidevogelbeschermingsgebied. Hieronder worden deze gebieden verder beschreven.

2.1.2.1 *Ecologische Hoofdstructuur*

De EHS bestaat in Gelderland uit bestaande natuur, verwevingsgebieden en ecologische verbindingszones die belangrijke gebieden met elkaar verbinden. Binnen of nabij de EHS geldt in principe de 'nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kernkwaliteiten of -waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

2.1.2.2 *Weidevogel- en ganzengebied*

De provincie Gelderland neemt een bijzondere verantwoordelijkheid voor een aantal weidevogel- en ganzengebieden buiten de EHS. Hierop is toegespitst beleid van toepassing, dat inhoudt dat doorsnijding, aantasting van rust en openheid, verlaging van het waterpeil en verstoring niet zijn toegestaan.

2.2 **Soortbescherming**

2.2.1 **Flora- en faunawet**

De Flora- en faunawet is sinds 1 april 2002 van kracht. In deze wet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen beschermd. Daarnaast zijn er selectieve lijsten van beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelde dieren. De beschermde soorten en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden verstoord of vernietigd. Sinds 23 februari 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd. De beschermde soorten zijn verdeeld in drie tabellen en daarnaast vormen vogels een aparte categorie:

- Tabel 1 Algemene soorten:
 - wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling. Er hoeft voor ontwikkelingen geen ontheffing aangevraagd te worden.
- Tabel 2 Beschermde soorten:
 - wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling, mits kan worden aangetoond dat wordt gewerkt volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.
 - indien er niet kan worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode dan moet worden aangegeven welke maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplanting- en / of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Als dit voldoende is dan geeft het ministerie van LNV een beschikking af met de goedkeuring van de maatregelen;
 - indien niet kan worden aangetoond dat voldoende maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplanting- en / of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen dan moet een ontheffing worden aangevraagd. De aanvraag wordt getoetst op de mate waarin de functionaliteit van de vaste voortplanting-, rust- en / of verblijfplaats wordt aangetast door de activiteiten en of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.
- Tabel 3 Strikt beschermde soorten (bijlage 1 AMvB Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, bijlage IV Habitatrichtlijn) en vogels:
 - wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen moet voor deze soorten worden aangegeven welke maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplanting- en / of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Als dit voldoende is dan geeft het ministerie van LNV een beschikking af met de goedkeuring van de maatregelen;
 - indien niet kan worden aangetoond dat voldoende maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplanting- en / of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen dan moet een ontheffing worden aangevraagd. De aanvraag wordt getoetst op de mate waarin de functionaliteit van de vaste voortplanting-, rust- en / of verblijfplaats wordt aangetast door de activiteiten, het voldoen aan een wettelijk belang, de aanwezigheid van een andere bevredigende oplossing en of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.

Voor de soorten van bijlage 1 AMvB en bijlage IV Habitatrichtlijn en vogels gelden verschillende wettelijke belangen:

- Soorten van Bijlage 1 van de AMvB:
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van het luchtverkeer;
 - volksgezondheid of openbare veiligheid;
 - dwingende reden van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
 - het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren;

- belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort;
- de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw;
- bestendig gebruik;
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.
- Soorten van bijlage IV Habitatrichtlijn:
 - bescherming van flora en fauna;
 - volksgezondheid of openbare veiligheid;
 - dwingende reden van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.
- Vogels:
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van het luchtverkeer;
 - volksgezondheid of openbare veiligheid.

In de categorie Vogels wordt een onderscheid gemaakt tussen soorten waarvan het nest het hele jaar is beschermd en soorten waarvan het nest alleen tijdens het broedseizoen is beschermd. Het ministerie van LNV heeft hiervoor een indicatieve lijst opgesteld met soorten waarvan het nest het hele jaar door is beschermd.

2.3 Zorgplicht

Naast de bovengenoemde categorieën geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving de zogenoemde 'zorgplicht' (artikel 2 van de Flora- en Faunawet). De zorgplicht houdt in dat iedereen die weet of vermoedt dat zijn handelen of het nalaten daarvan, nadelige gevolgen veroorzaakt voor de flora- en / of faunasoorten, verplicht is dergelijk handelen zoveel mogelijk achterwege te laten dan wel de gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

3 Ecologische waarden en effectbepaling

3.1 Beschermde gebieden

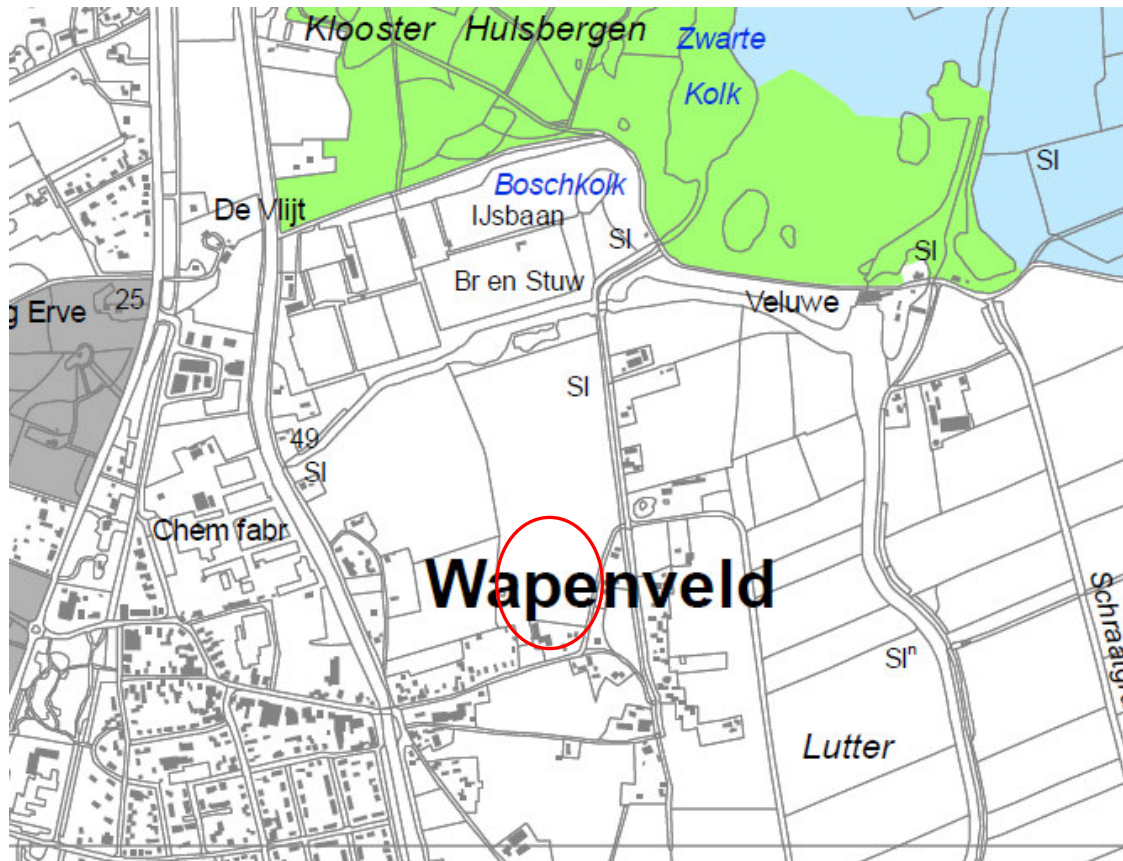
3.1.1 Natura 2000-gebieden

Het plangebied is niet gelegen in een Natura 2000-gebied. Fysieke aantasting van een Natura 2000-gebied is daarom ook uitgesloten. Het dichtstbij gelegen Natura 2000-gebied is Uiterwaarden IJssel op ongeveer 380 meter van het plangebied. Het gebied Veluwe is gelegen op ongeveer 700 meter van het plangebied.

De uiterwaarden van de IJssel omvatten het merendeel van de buitendijkse delen van het rivierengebieden van de IJssel. De hoofdstroom zelf is niet in het richtlijngebied meebegrensd. Een beperkt deel van het gebied is aangemeld onder de Habitatrichtlijn. Een aantal vrijwel onvergraven en reliëfrijke uiterwaarden, zoals Cortenoever, Rammelwaard, Ravenswaard en Scherenwelle, vormt hier een kleinschalig oud cultuurlandschap met daarin stroomdalgraslanden, kievitsbloemhooilanden en glanshaverhooilanden. Andere reliëfrijke delen en gebieden die aansluiten op de zandgronden zijn van belang vanwege hardhoutooibos.

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen.

Per Natura 2000-gebied zal worden beschreven of er effecten van de voorgenomen ingreep worden verwacht. Bij deze beschrijving zal gebruik worden gemaakt van de effectenindicator van het ministerie van LNV. Middels de Effectenindicator kan per soort of habitatype in beeld worden gebracht in hoeverre deze gevoelig zijn voor verschillende verstoringstypes die horen bij de verstoringactiviteit "woningbouw". Deze verstoringstypes zijn samen met de beschermde habitatypes en soorten in bijlage 4 in een tabel weergegeven per Natura 2000-gebied. De verstoringstypes 'optische verstoring en mechanische verstoring worden in de effectbeschrijving beschreven als betreding en verstoring van recreatieve activiteiten.

Figuur 2 Overzicht van het plangebied (rood) ten opzichte van in de omgeving liggende Natura 2000-gebieden. Vogelrichtlijngebied + habitatrichtlijngebied IJsseluiterwaarden (groen), Vogelrichtlijngebied IJsseluiterwaarden (blauw) en Vogelrichtlijngebied + Habitatrichtlijngebied Veluwe (grijs)

3.1.1.1 Activiteit “woningbouw”

Het bouwen van woningen kan vele tijdelijke en permanente gevolgen hebben voor de natuur. Het meest duidelijk is het verlies aan oppervlakte want waar woningen staan is geen natuur mogelijk. Door de aanleg kunnen ook migratieroutes verbroken worden of treedt versnippering op van een netwerk van natuurgebieden. In de aanlegfase is verder vooral sprake van verstoring door geluid, licht, trillingen etc. Vaak wordt een gebied (tijdelijk) ontwaterd om bouwwerkzaamheden te vergemakkelijken. Als de woningen eenmaal in gebruik worden genomen, is er naast een permanente verandering in licht- en geluidsbelasting ook sprake van nevenactiviteiten zoals toenemende recreatie en toenemend wegverkeer, hetgeen een hogere druk legt op de aanwezige natuurwaarden.

Het plangebied ligt dicht bij het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel dan het Natura 2000-gebied Veluwe. Daarnaast is het gebied tussen het plangebied en de uiterwaarden van de IJssel veel meer open dan het gebied tussen het plangebied en de Veluwe. Tussen het plangebied en de Veluwe ligt een gebied met bebouwing en verschillende wegen. Verder is zijn de uiterwaarden van de IJssel vanuit het plangebied gemakkelijker en sneller te betreden dan de Veluwe. Als er effecten optreden dan zullen deze met name op de beschermde waarden van de Uiterwaarden IJssel optreden.

3.1.1.2 Veluwe

De Veluwe bestaat uit zowel Vogel- als Habitatrichtlijngebied. De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. Plaatselijk komen in de heiden natte (onder andere Leemputten bij Staverden) of droge (onder andere Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen.

Habitattypen

Het habitatrictlijngebied van de Veluwe is aangewezen voor de habitattypen:

- Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*;
- Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*;
- Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen;
- Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*;
- Dystrofe natuurlijke poelen en meren;
- Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*;
- Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*;
- Droge Europese heide;
- *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland;
- Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa);
- Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*);
- Actief hoogveen;
- Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*;
- Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*);
- Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukenbossen; behorend tot het *Carpinion-betuli*;
- Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*;
- Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*).

In bijlage 2 zijn de habitattypen weergegeven met de doelstellingen en een toelichting.

Effecten op habitattypen

Geen van bovengenoemde habitattypen komt voor in het plangebied. Hierdoor is het uitgesloten dat er oppervlakteverlies van de habitattypen zal plaatsvinden. Ook versnippering van het Natura 2000-gebied door de voornomen ontwikkeling is niet aan de orde aangezien het plangebied is gelegen buiten het Natura 2000-gebied en het plangebied aansluit op de huidige bebouwing van de woonkern Wapenveld. Verdroging en een verhoogde recreatiedruk lijken de meest belangrijke verstoringfactoren. Uit het geohydrologisch onderzoek¹ blijkt dat er na de bebouwing van het plangebied niet veel zal veranderen in de grondwaterstanden vergeleken met de huidige situatie. De voorgenomen ingreep zal daarom niet voor extra verdroging zorgen op de Veluwe. Bovendien bestaan de meeste nabijgelegen habitattypen uit zeer droge vegetatie welke niet gevoelig is voor verdroging. De verdrogingsgevoelige habitattypen zijn niet in de directe omgeving van het plangebied gelegen. De recreatiedruk van het Natura 2000-gebied zal door de voorgenomen niet toenemen. De recreatiedruk op de Veluwe is momenteel al erg hoog. De toename van deze druk op de Veluwe zal marginaal zijn.

Habitatrictlijnsoorten

Het habitatrictlijngebied van de Veluwe is aangewezen voor de volgende habitatrictlijnsoorten:

- Gevlekte witsnuitlibel;
- Vliegend hert;
- Beekprik;
- Rivierdonderpad;
- Kamsalamander;
- Meervleermuis;
- Drijvende waterweegbree.

¹ Effectberekeningen Aanleg kolk plangebied Ossenkamp II in Wapenveld, juni 2009 Grontmij

In bijlage 2 zijn de habitatrictlijnsoorten weergegeven met de doelstellingen en een toelichting.

Effecten op habitatrictlijnsoorten

Geen van bovengenoemde habitatrictlijnsoorten komt voor in het plangebied. Deze soorten komen niet voor in het plangebied omdat deze geen geschikt habitat vormt voor deze soorten. Zoals eerder beschreven zal de voorgenomen ontwikkeling niet zorgen voor oppervlakteverlies, versnippering of effect hebben op verdroging. In de directe omgeving van het plangebied lijken ook geen geschikte habitats aanwezig te zijn ook geen waarnemingen bekend van de habitatrictlijnsoorten. De ontwikkeling zal ook geen effect hebben op de gebieden waar deze soorten voorkomen.

Licht, trilling en geluid hebben geen effect op de habitatrictlijnsoorten, met uitzondering van de meervleermuis. Deze is gevoelig voor met name licht als externe factor. Aangezien er tussen het plangebied en de Veluwe al bestaande woningen, een provinciale weg en een industrieterrein liggen, zal de voorgenomen ingreep geen extra lichtverstoring veroorzaken. Het plangebied is ook niet geschikt voor de meervleermuis. Deze heeft groot open water nodig. Deze is niet aanwezig in het plangebied. Effecten zijn daarom uit te sluiten.

Vogelrichtlijnsoorten

Het Vogelrichtlijngebied van de Veluwe is aangewezen voor de volgende broedvogels:

- Wespandief;
- Nachtzwaluw;
- IJsvogel;
- Draaihals.
- Zwarte specht;
- Boomleeuwerik;
- Duinpieper;
- Roodborsttapuit;
- Tapuit;
- Grauwe klauwier.

In bijlage 3 zijn de broedvogels weergegeven met de doelstelling en toelichting.

Effecten op Vogelrichtlijnsoorten

Geen van de broedvogels komt voor in het plangebied. Het plangebied is ook niet geschikt als broedplek voor deze soorten. Overige effecten zijn er ook niet te verwachten. Alle soorten zijn gevoelig tot zeer gevoelig voor oppervlakteverlies van het habitat maar hiervan is geen sprake. Van de verstoringfactoren licht, trilling en geluid is ook geen negatief effect te verwachten omdat, zoals eerder vermeld, het plangebied en het Natura 2000-gebied worden gescheiden door een bestaande woonwijk, industrieterrein en een provinciale weg. Deze bestaande activiteiten veroorzaken reeds verstoringen de voorgenomen ontwikkeling zal deze verstoring niet significant doen toenemen. Ook extra verstoring door recreatie zal niet aan de orde zijn aangezien de recreatiedruk op de Veluwe al zeer hoog is en dit om een relatief kleine ontwikkeling gaat.

3.1.1.3 Uiterwaarden IJssel

De uiterwaarden van de IJssel omvatten het merendeel van de buitendijkse delen van het rivierengebieden van de IJssel. De hoofdstroom zelf is niet in het richtlijngebied meebegrensd. Een beperkt deel van het gebied is aangemeld onder de Habitatrictlijn. De uiterwaarden IJssel is één belangrijk broedgebied voor soorten van natte, ruige graslanden (porseleinhoen, kwartelkoning) en drijvende waterplantenvegetaties (zwarte stern). Daarnaast is het gebied van enig belang voor soorten van bosrijke watergebieden met voldoende vis (aalscholver, ijsvogel). Ook is het gebied belangrijk als rust- en foerageergebied voor aalscholver, kleine zwaan, wilde zwaan, kolgans, smient, slobbeend, tafeleend, nonnetje, grote zaagbek, meerkoet, kievit, grutto en reuzenster en is het van belang voor fuut, kleine zilverreiger, lepelaar, grauwe gans, krakeend, wintertaling, wilde eend, pijlstaart, kuifeend, visarend, slechtvalk, scholekster en tureluur. Voor de wilde zwaan, kolgans, kievit en de grutto is het één van de belangrijkste gebieden in Nederland.

Habitattypen

Het habitatrictlijngebied van de Uiterwaarden van de IJssel is aangewezen voor de volgende habitattypen:

- van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*;
- submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*;
- rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri* p.p. en *Bidentifion* p.p.;
- kalkminnend grasland op dorre zandbodem;
- voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones;
- laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*);
- bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- gemengde oeverformaties met *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* of *Fraxinus angustifolia* langs grote rivieren (*Ulmion minoris*).

In bijlage 2 zijn de habitattypen weergegeven met de doelstellingen en een toelichting.

Effecten op habitattypen

Geen van de habitattypen komt voor binnen het plangebied. Van oppervlakteverlies is daarom geen sprake. Ook van versnippering is geen sprake aangezien het plangebied is gelegen tegen bestaande bebouwing. Er zijn een aantal habitattypen die gevoelig tot zeer gevoelig zijn voor verdroging. Aangezien de voorgenomen ontwikkeling geen, tot weinig invloed heeft op de huidige grondwaterstand in en rond het plangebied zal er geen negatief effect optreden in het kader van verdroging². Een lichte versturende werking als gevolg van enige toename in recreatieve uitloop is niet uit te sluiten. Meetbare effecten op relevante natuurwaarden worden niet verwacht. Het effect bestaat hoogstens uit een lichte toename van het gebruik van bestaande paden. Betredingsgevoelige vegetatie zal daarvan dus geen negatieve effecten ondervinden.

Habitatrictlijnsoorten

Het Habitatrictlijngebied van de Uiterwaarden van de IJssel is aangewezen voor de volgende habitatrictlijnsoorten:

- Bittervoorn;
- Grote modderkruiper;
- Kleine modderkruiper;
- Rivierdonderpad;
- Kamsalamander;
- Bever.

In bijlage 2 zijn de habitatsoorten weergegeven met de doelstellingen en een toelichting.

Effecten op habitatrictlijnsoorten

Geen van de habitatrictlijnsoorten is waargenomen binnen het plangebied. Het plangebied is ook niet geschikt voor deze soorten. Mogelijk dat een aantal vissoorten gebruik maken van de Nieuwe wetting welke is gelegen in het oosten van het plangebied. Maar aangezien hier geen werkzaamheden plaatsvinden zal er geen negatief effect optreden voor de mogelijke beschermde soorten in de Nieuwe wetting. De beschermde vissoorten die in het Natura 2000-gebied voorkomen zullen ook geen negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen ontwikkeling in het plangebied. Ook de kamsalamander zal geen negatief effect ondervinden van de verstoringsfactoren die bij de voorgenomen ingreep ontstaan aangezien er geen leefgebied van de kamsalamander verloren gaat en de kamsalamander niet gevoelig is voor de mogelijke effecten zoals betreding.

² Effectberekeningen Aanleg kolk plangebied Ossenkamp II in Wapenveld, juni 2009

Er zijn van de bever geen waarnemingen bekend in de Hattemerpoort. De Hattemerpoort is het dichtstbij gelegen deel van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden van de IJssel. Aangezien er geen waarnemingen zijn van de bever zal de voorgenomen ontwikkeling geen negatief effect hebben op deze habitatrichtlijnsoort.

Vogelrichtlijnsoorten (broedvogels)

Het Vogelrichtlijngebied van de Uiterwaarden van de IJssel is aangewezen voor de volgende broedvogels:

- Aalscholver;
- Porseleinhoen;
- Kwartelkoning;
- Zwarte stern;
- IJsvogel.

In bijlage 3 zijn de broedvogels weergegeven met de doelstellingen en een toelichting.

Effecten broedvogels

Geen van de broedvogels is waargenomen binnen het plangebied. Het plangebied is ook niet geschikt als broedgebied voor deze vogelsoorten. In de Hattemerpoort zijn meerdere waarnemingen bekend van de kwartelkoning in 2009, één waarneming van een porseleinhoen in 2006, en een aantal waarnemingen van de zwarte stern in 2003 t/m 2007. Deze waarnemingen zijn gedaan in het noordoosten van het plangebied op ongeveer 2,5 tot 3,5km kilometer van het plangebied. De vegetatie en andere factoren lijken niet geschikt in het deel van de Hattemerpoort die het dichtst bij het plangebied ligt voor deze soorten. Gezien de afstand lijken overige effecten van verstoring (licht, geluid en trilling) uitgesloten.

Ook van de ijsvogel en aalscholver zijn waarnemingen bekend in de omgeving van het plangebied. Deze waarnemingen zijn dicht bij het plangebied gedaan, op ongeveer 600 meter afstand. Aangezien de soorten gevoelig zijn voor verlichting is er een kans dat deze soorten extra verstoring kunnen ondervinden van de voorgenomen ontwikkeling. Echter, tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied is een dijk gelegen welke een deel van de extra verstoring (geluid en licht) wegneemt. Tevens is er vanuit Wapenveld al een verstoring door licht en geluid. Deze zal marginaal toenemen omdat het een relatief kleine ontwikkeling betreft. Verwacht wordt dat de extra verstoring geen effect zal hebben op deze soorten.

Een lichte versturende werking als gevolg van enige toename in recreatieve uitloop is niet uit te sluiten. Het plangebied ligt nabij de uiterwaarden van de IJssel en via bestaande wegen zijn de uiterwaarden gemakkelijk bereikbaar. Meetbare effecten op relevante natuurwaarden, met name vogels, worden echter niet verwacht. Normaal gesproken blijven recreanten op bestaande wegen en paden. Het effect bestaat daarom hoogstens uit een lichte toename van verstoring door het gebruik van bestaande paden. Gevoelige vogels bewaren meestal voldoende afstand tot deze recreatieve paden.

Vogelrichtlijnsoorten (niet-broedvogels)

Het Vogelrichtlijngebied van de Uiterwaarden van de IJssel is aangewezen voor de volgende niet-broedvogels:

- Fuut;
- Aalscholver;
- Kleine zwaan;
- Wilde zwaan;
- Kolgans;
- Grauwe gans;
- Smient;
- Krakeend;
- Wintertaling;
- Wilde eend;
- Pijlstaart;
- Slobeend;
- Tafeleend;

- Kuifeend;
- Nonnetje;
- Meerkooit;
- Scholekster;
- Kievit;
- Grutto;
- Wulp;
- Tureluur.

In bijlage 3 zijn de niet-broedvogels weergegeven met de doelstellingen en een toelichting.

Effecten op niet-broedvogels

Veel van de niet-broedvogels gebruiken het Natura 2000-gebied als overwinteringsgebied (ganzen, zwanen, eenden). Verwacht wordt dat de voorgenomen ontwikkeling geen negatief effect zal hebben op deze soorten. De belangrijkste verstoringen die een rol spelen zijn licht en geluid en recreatieve druk.

Doordat de dijk is gelegen tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied is deze visueel afgeschermd van het plangebied. De toename van licht en geluid wordt dus voor een groot deel weggenomen door deze dijk. Verwacht wordt daarom dat de toename van licht en geluid minimaal zal zijn en gezien de huidige bebouwing van Wapenveld is er al verstoring van geluid en licht. Verwacht wordt daarom dat de voorgenomen ingreep geen extra verstoring voor de niet-broedvogels zal geven.

Een lichte verstoring als gevolg van enige toename in recreatieve uitloop is niet uit te sluiten. Meetbare effecten op de niet-broedvogels, worden niet verwacht. Het effect bestaat hoogstens uit een lichte toename van verstoring door het gebruik van bestaande paden. Gevoelige vogels bewaren meestal voldoende afstand tot deze recreatieve paden.

3.1.2 Beschermde Natuurmonumenten

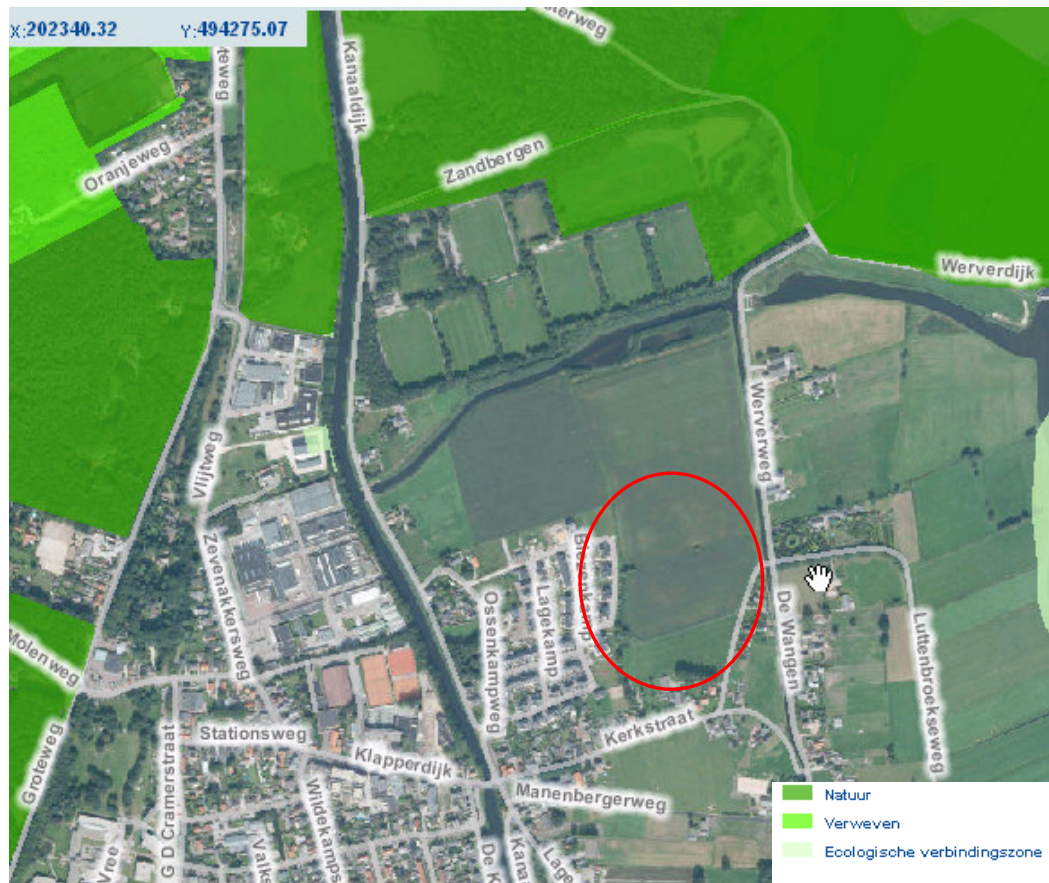
In de verre omtrek van het plangebied zijn geen Beschermde Natuurmonumenten gelegen, zodat negatieve effecten op deze gebieden uitgesloten zijn. Het meest dichtbij gelegen Beschermde Natuurmonument is Buitenplaats Vosbergen op ongeveer 10 kilometer van het plangebied.

3.1.3 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied is niet gelegen binnen de begrenzing van de EHS. Het plangebied is gelegen op ongeveer een halve kilometer van de EHS (figuur 2). Fysieke aantasting van de EHS is daarom ook uitgesloten. Verstoring van de EHS is ook uitgesloten, omdat geen van de kernkwaliteiten die genoemd worden in het streekplan voor de IJsselvallei of Veluwe aangetast of verstoord worden.

3.1.4 Weidevogel- en ganzenbeschermingsgebieden

Het gebied is op ongeveer 500 meter gelegen van een ganzenbeschermingsgebied. Verwacht wordt dat de nieuw te realiseren woonwijk geen negatief effect heeft op het ganzenbeschermingsgebied aangezien er al een bebouwing en wegen tussen de het plangebied en het ganzenbeschermingsgebied liggen. Mogelijk dat er tijdens de uitvoering verstoring op kan treden van rustende ganzen. Dit is echter een tijdelijk verstoring. Verwacht wordt dat de ontwikkeling op de lange termijn geen negatief effect zal hebben op het ganzenbeschermingsgebied.

Figuur 3 Het plangebied ten opzichte van de EHS (bron: provincie Gelderland)

Figuur 4 Het plangebied ten opzichte van het ganzen- en weidevogelbeschermingsgebied
(bron: provincie Gelderland)

3.2 Beschermde soorten

3.2.1 Algemeen

Een algemeen overzicht van waarnemingen van beschermde soorten in hetzelfde kilometerhok als waarin het plangebied is gelegen, is te vinden bij het Natuurloket (www.natuurloket.nl). Uit het Natuurloket blijkt dat alleen vaatplanten vlinders en watervogels goed onderzocht zijn. Op basis van een veldbezoek door een ecooloog op 27 april 2009 is op basis van voorkomende habitats een inschatting gemaakt van het mogelijk voorkomen van beschermde soorten en of aanvullende inventarisaties nodig zijn.

3.2.2 Planten

De begroeiing in het plangebied bestaat voornamelijk uit agrarisch weiland. Tijdens het veldbezoek van 27 april 2009 zijn geen beschermde plantensoorten waargenomen. Gezien het huidige intensieve beheer van deze agrarische gronden worden er geen beschermde plantensoorten verwacht. De grond en het water wat in het plangebied is gelegen zien er zeer vermest uit. Deze situatie is niet geschikt voor de meeste beschermde plantensoorten.

Volgens het Natuurloket komt er in het kilometerhok waarin het plangebied is gelegen een beschermde plantensoort voor. Verwacht wordt dat deze plantensoort ten noorden van het plangebied gelegen Natura 2000-gebied voorkomt.

Aangenomen worden dat beschermde soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet niet in het plangebied voorkomen.

3.2.3 Zoogdieren

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde zoogdieren waargenomen.

Mogelijk maken vleermuizen gebruik van de in het plangebied aanwezige houtwallen als trekroute naar foerageergebied. Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige groene elementen om zich van verblijfplaats naar foerageergebied te begeven. De huidige houtwal in het meest westelijke deel van het plangebied zal gehandhaafd blijven. Hier hoeft daarom geen ontheffing voor vleermuizen te worden aangevraagd.

In het plangebied zijn geen oudere bomen aangetroffen met gaten en holten die kunnen dienen als vaste verblijfplaats voor vleermuizen.

Gezien het huidige intensieve beheer worden er geen andere beschermde zoogdieren verwacht.

3.2.4 Vogels

Het plangebied is geschikt voor minder kritische weidevogels (kievit en scholekster) welke er op dit moment broeden. De openheid ontbreekt voor kritische soorten als grutto en tureluur. In de houtwallen zijn geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen van vogels. Dit wordt ook verwacht gezien de structuur en leeftijd van de bomen.

De overige beplanting is geschikt als broedplaats voor algemene vogelsoorten. Aangezien het verboden is om broedende vogels te verstoren tijdens het broedseizoen moet ervoor gezorgd worden dat de werkzaamheden niet in het broedseizoen worden uitgevoerd.

Het broedseizoen loopt globaal van 15 maart tot 15 juli. Indien het toch noodzakelijk is om in het broedseizoen activiteiten uit te voeren, dan moet vooraf door een ter zake kundige bepaald worden of er broedende vogels voorkomen in het plangebied. Eventueel is het mogelijk om voor het broedseizoen maatregelen te nemen, zoals het verwijderen van beplanting, zodat vogels zonder vaste verblijfplaats niet kunnen gaan broeden.

In de boomgaard aan de Kerkstraat bevindt zich een steenuilenkast. Tijdens het veldbezoek kon niet worden uitgesloten dat deze steenuilenkast bezet was, omdat de steenuil pas rond de schemering actief wordt. Volgens omwonenden wordt er regelmatig een steenuil waargenomen in de houtwal aan de westkant van het gebied. Dit geeft aan dat de nestkast waarschijnlijk in gebruik is en de steenuil gebruik maakt van het plangebied als foerageergebied. De steenuilenkast (foto 5) ligt net buiten het plangebied (zie fig 5) maar deze zal door de toekomstige ontwikkelingen mogelijk ongeschikt raken doordat door de toekomstige ontwikkeling het foerageergebied ongeschikt zal worden. Mocht dit het geval zijn dan zal hier een ontheffing voor moeten worden aangevraagd en de verblijfplaats en het foerageergebied moeten worden gecompenseerd. Geadviseerd wordt om nader te onderzoeken of deze steenuilen kast bezet is.

Foto 5 Locatie steenuilenkast in boomgaard

Foto 6 Mogelijke invliegopening voor kerkuil met sporen van gebruik

Tevens is er in een schuur van de bestaande bebouwing een invliegopening (zie fig 5) voor een kerkuil geconstateerd (zie foto 6). Deze schuur zal in de toekomst gehandhaafd blijven, waarbij de mogelijke vaste verblijfplaats van de kerkuil niet zal verdwijnen. Echter, zal wel een groot deel van het mogelijke foerageergebied van de kerkuil verdwijnen door het omvormen van het agrarische land naar nieuwbouw woningen waardoor ook de vaste verblijfplaats mogelijk ongeschikt wordt. Mocht er een kerkuil aanwezig zijn in of net buiten het plangebied, dan zal ook hier een ontheffing voor moeten worden aangevraagd en het leefgebied moeten worden gecompenseerd. Geadviseerd wordt daarom om nader onderzoek te doen naar het voorkomen van de kerkuil in of rond het plangebied.

Overige bijzondere soorten zijn er niet te verwachten.

Figuur 5 Het plangebied met de locaties van elementen en van de mogelijke nestlocaties van de kerkuil (1) en de steenuil (2). Blauw: poel, Groen: houtwal (lijn), solitaire boom (groen punt).

3.2.5 Amfibieën, reptielen en vissen

In het plangebied is aan de oostkant de nieuwe Wetering gelegen. Mogelijk komen er in de nieuwe Wetering beschermde vissoorten voor. Echter in het huidige plan vinden er in de nieuwe Wetering geen werkzaamheden plaats. Er zal in de oever alleen een nieuwe beschoeiing worden geplaatst. Deze werkzaamheden zullen geen negatieve effecten hebben op de mogelijk aanwezige beschermde vissoorten in de nieuwe Wetering. De werkzaamheden zullen tijdelijk zijn, er zal daarom geen langdurige verstoring optreden. Er wordt wel geadviseerd om deze werkzaamheden buiten de meest kwetsbare periode van vissen uit te voeren. De meest kwetsbare periode is de paaiperiode waarin de vissen eieren leggen. Deze periode loopt van april tot en met eind juni. Buiten deze periode zal er alleen een tijdelijke verstoring optreden die gunstige staat van instandhouding niet in gevaar zal brengen. Aangezien de ingreep alleen een tijdelijk effect zal hebben en het om een kleine ingreep gaat is er hiervoor geen nader onderzoek noodzakelijk.

Gezien de verspreiding van beschermde amfibieën en de huidige situatie wordt verwacht dat er geen beschermde soorten aanwezig zijn in het plangebied. Een geschikte plek in het plangebied had de poel aan de westzijde kunnen zijn. Echter, deze is totaal beschaduwd door de omringende opgaande begroeiing. De poel is verder in zeer slechte staat en is bijna volledig overgroeid met planten. In de poel is een zeer dikke sliblaag van rottend blad aanwezig. Gezien deze omstandigheden wordt verwacht dat er in de poel geen beschermde amfibieën voorkomen.

Gezien het verspreidingsgebied en het ontbreken van geschikt habitat kunnen beschermde reptielen in het plangebied worden uitgesloten.

In de toekomstige plannen zal de poel worden ingepast. Aanbevolen wordt om de poel op te knappen. De huidige staat van poel is slecht door achterstallig onderhoud. Door de poel op te schonen zal de kwaliteit van de poel toenemen en kunnen daar verschillende amfibiesoorten van profiteren.

3.2.6 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

Beschermde vlinders zijn in het plangebied niet te verwachten. Het habitat, voor een groot deel van de beschermde vlinders, betreft heide- en veengebieden en een aantal soorten komt alleen in Zuid-Limburg voor. Tijdens het veldbezoek is enkel het bont zandoogje en klein koolwitje waargenomen. Beschermde libellen zijn eveneens niet te verwachten, omdat er geen geschikt oppervlaktewater in het gebied aanwezig is voor deze soorten.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Gebiedsbescherming

De wijzigingen in het plangebied hebben geen negatieve gevolgen voor:

1. Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
2. Beschermde Natuurmonumenten;
3. weidevogel- en ganzenbeschermingsgebieden.

De Natura 2000-gebieden Uiterwaarden IJssel en Veluwe zijn op korte afstand gelegen van het plangebied, respectievelijk ongeveer 380 en 700 meter. Doordat het om een relatief kleine ontwikkeling gaat en het plangebied is gelegen tegen een gebied met bestaande bebouwing van Wapenveld worden er geen negatieve effecten verwacht, op de instandhoudingsdoelen van beide Natura 2000-gebieden. De toename van verstoring vanwege de verschillende verstoringfactoren (met name licht, geluid en optische verstoring) zal mogelijk licht toenemen. Deze verstoringfactoren zijn echter al aanwezig in de huidige situatie (bebouwing, wegen en industrie) en zullen daarom geen extra verstoring veroorzaken die de instandhoudingsdoelen negatief zullen beïnvloeden.

Aangezien er geen effecten optreden op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden in de omgeving. Er is geen nader onderzoek nodig in het kader van de Natuurbeschermingswet en er hoeft geen vergunning te worden aangevraagd.

De provincie Gelderland is het bevoegd gezag voor het toetsen van effectbeoordelingen en het afgeven van vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet. Wij adviseren daarom om deze beoordeling te laten toetsen door de provincie Gelderland.

4.2 Flora- en faunawet

Mogelijk maken algemeen voorkomende vleermuissoorten gebruik van de in het plangebied (gewone dwergvleermuis, laatvlieger) aanwezige houtwallen als trekroute naar foerageergebied. Voor de meer kritische soorten (meervleermuis) is het plangebied namelijk niet geschikt. Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige groene elementen om zich van verblijfplaats naar foerageergebied te begeven. De huidige houtwal (elzenrij) in het meest westelijke deel van het plangebied blijft gehandhaafd. In het plangebied zijn geen oudere bomen aangetroffen met gaten en holten die kunnen dienen als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Nader onderzoek is daarom niet noodzakelijk.

Het plangebied is geschikt voor minder kritische weidevogels (kievit en scholekster) welke er op dit moment broeden. De openheid ontbreekt voor kritische soorten als grutto en tureluur. In de houtwallen zijn geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen van vogels. Dit wordt ook verwacht, gezien de structuur en leeftijd van de bomen.

De overige beplanting is geschikt als broedplaats voor algemene vogelsoorten. Aangezien het verboden is om broedende vogels te verstoren tijdens het broedseizoen, moet ervoor gezorgd worden dat de werkzaamheden niet in het broedseizoen worden uitgevoerd.

Het broedseizoen loopt globaal van 15 maart tot 15 juli. Indien het toch noodzakelijk is om in het broedseizoen activiteiten uit te voeren, dan moet vooraf door een ter zake kundige bepaald worden of er broedende vogels voorkomen in het plangebied. Eventueel is het mogelijk om voor het broedseizoen maatregelen te nemen, zoals het verwijderen van beplanting, zodat vogels zonder vaste verblijfplaats niet kunnen gaan broeden.

In de boomgaard aan de Kerkstraat bevindt zich een steenuilenkast. Tijdens het veldbezoek kon niet worden uitgesloten dat deze steenuilenkast bezet was, omdat de steenuil pas rond de schemering actief wordt. Volgens omwonenden wordt er regelmatig een steenuil waargenomen in de houtwal aan de westkant van het gebied. Dit geeft aan dat de nestkast waarschijnlijk in gebruik is en de steenuil gebruik maakt van het plangebied als foerageergebied. De steenuilenkast ligt net buiten het plangebied maar deze zal door de toekomstige ontwikkelingen mogelijk ongeschikt raken. Aangezien dit een mogelijke vaste verblijfplaats en het plangebied mogelijk foerageergebied is van een steenuil, dient nader onderzocht te worden of deze steenuilenkast bezet is.

Tevens is er in een schuur van de bestaande bebouwing een invliegopening voor een kerkuil geconstateerd. Deze schuur zal in de toekomst gehandhaafd blijven, waarbij de mogelijke vaste verblijfplaats van de kerkuil niet zal verdwijnen. Echter, zal wel een groot deel van het mogelijke foerageergebied van de kerkuil verdwijnen door het omvormen van het agrarische land naar nieuwbouw woningen waardoor ook de vaste verblijfplaats mogelijk ongeschikt wordt. Er dient nader onderzocht te worden of de schuur een vaste verblijfplaats voor de kerkuil is.

Gezien de verspreiding van beschermde amfibieën en de huidige situatie wordt verwacht dat er geen beschermde soorten aanwezig zijn in het plangebied.

Bijlage 1

Tabellen Natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:202 / Y:494

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	4	1			9	goed	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	7	1			1	redelijk	0%	1997-2007
Broedvogels			4		2	slecht	0%	1996-2007
Watervogels						goed	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	2	1		1		matig	51-100%	1992-2007
Vissen		1		1		slecht	51-100%	1992-2007
Dagvlinders (#)					1	goed	0%	1998-2008
Nachtvlinders						redelijk		1980-2008
Libellen					1	matig	0%	1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden					1	slecht	0%	1993-2007

*** Legenda**

FF1 = Flora- en faunawet
lijst 1 (vrijstelling)
FF23 = Flora- en faunawet
lijst 2 + 3 (streng
beschermd)
Hrl = Habitatrichtlijn (alleen
bijlage 2 en 4)
RL = Rode Lijst
(#) = tevens
meetnetgegevens
verzameld.

Volledigheid onderzoek:
Hiermee wordt aangegeven
of op basis van de
gebrachte bezoeken een
volledig overzicht is te
verwachten van de soorten
van de betreffende
soortgroep. Een toelichting
op deze categorieën kunt u
vinden onderaan deze
rapportage.

Detail: Met dit percentage
wordt aangegeven welk
aandeel van alle van dit
kilometerhok beschikbare
gegevens van Rode-
Lijstsoorten en wettelijk
beschermden soorten op
gedetailleerder niveau
beschikbaar is.

Actualiteit: per groep is
aangegeven uit welke
periode de gegevens zijn
opgenomen.

 niet van toepassing

Bijlage 2

Habitatrichtlijnsoorten

VELUWE*H2310 Psammofiele heide met Calluna en Genista*

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Uitbreiding van de oppervlakte stuifzandheiden met struikheide dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen via openlandschap, met het oog op duurzaamheid van populaties van flora en fauna. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. Verbetering van de kwaliteit dient vooral gericht te zijn op een betere structuur (voor fauna). Overgangen naar inheems loofbos en struweel dienen zo veel mogelijk behouden te blijven of uitgebreid te worden met het oog op broedvogels en andere fauna.

H2320 Psammofiele heide met Calluna en Empetrum nigrum

Doel Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype binnenlandse kraaiheidebegroeiingen verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe begroeiingen zijn van speciaal belang omdat ze zich aan de rand van het areaal van het type bevinden.

H2330 Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Landelijk wordt gestreefd naar een anderhalf maal zo grote oppervlakte van het habitatype zandverstuivingen in Nederland. De grootste bijdrage voor dit habitatype moet komen van de Veluwe. Voldoende winddynamiek is een belangrijk randvoorwaarde voor de realisering van gevarieerde zandverstuivingen met overgangen naar droge heiden en bossen.

H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea

Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zwakgebufferde vennen komt sporadisch voor op de Veluwe, zoals plaatselijk op de Hoge Veluwe.

H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren

Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zure vennen is op de Veluwe wijd verspreid. De kwaliteit is in een deel van de vennen matig.

H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis en het Callitrichio-Batrachion

Doel Uitbreiding verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A).

Toelichting Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A) komt voor in diverse beken en sprengen, maar is niet overal even stabiel en niet overal van goede kwaliteit. Er zijn goede mogelijkheden voor herstel. Dit is ook van belang voor een soort als de beekprik.

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting Alhoewel de Veluwe vooral van belang is voor droge heiden, zijn er toch enige deelgebieden waar een aanzienlijke hoeveelheid van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) aanwezig is; delen hiervan zijn vergrast. Enige uitbreiding is nodig en realiseerbaar.

H4030 Droge Europese heide

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype droge heiden, dat in sommige deelgebieden in goede kwaliteit en over een grote oppervlakte aanwezig is. Een goed voorbeeld hiervan vormt de Posbank waar in het reliëfrijke landschap een fraaie afwisseling van struikhei-begroeiingen en bosbesrijke heide te zien is. Netto-uitbreiding van de oppervlakte dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen met elkaar via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. In sommige delen is deze heide vergrast of arm aan structuur en fauna-elementen. Voortgaande successie op kleine, geïsoleerde heideterreintjes is toegestaan zolang er op gebiedsniveau netto sprake is van oppervlaktevergroting.

H5130 Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland

Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting Struwelen van het habitatype jeneverbesstruwelen zijn beperkt tot enkele deelgebieden, waarbij de Doornspijkse Heide de grootste oppervlakte herbergt. Op de Veluwe zijn daarnaast veel losstaande jeneverbessen aanwezig.

*H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)*

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting Enkele van de best ontwikkelde voorbeelden van dit habitatype worden op de Veluwe aangetroffen, zoals op de Harskamp (met de grootste populatie wolverlei en zeldzame soorten als kleine schorseneer en heidezegge). Wegens het voorkomen van twee laatst genoemde soorten en het grote oppervlakte van het habitatype levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel van het habitatype. Op veel andere locaties (bijvoorbeeld wegbermen) is het type matig ontwikkeld. Verder komt het plaatselijk goed ontwikkelde vochtige vormen voor. Omdat het habitatype heischrale graslanden landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert wordt uitbreiding van het oppervlakte en verbetering van de kwaliteit nagestreefd.

H6410 Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting Het habitatype blauwgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In het Natura2000-gebied komt het voor op lemige gronden, bijvoorbeeld bij Staverden en aan de randen van de zandgrond (o.a. Wisselse Veen). Uitbreiding van de oppervlakte blauwgraslanden kan gerealiseerd worden in samenhang met habitattypen H4010 vochtige heiden, *hoger zandgronden* (subtype A) en H6230 heischrale graslanden.

*H7110 *Actief hoogveen*

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B).
Toelichting Het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) komt voor in een aantal hoogveenvennen en als hellingveentjes. Het heeft onder meer in het Kootwijkerveen en het Mosterdveen een zeer goede kwaliteit. Op andere locaties is uitbreiding mogelijk, bijvoorbeeld vanuit natte heide of verdroogde veentjes.

H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt met name voor op plagplekken die door natuurlijke successie overgaan in het habitatype H4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.

H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robur-petraeae of Ilici-Fagenion)

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit..

Toelichting Het habitatype beuken-eikenbossen met hulst komt momenteel op enkele locaties op de Veluwe in een kwalitatief goede vorm voor (bijvoorbeeld in het Speulderbos). Zonder enig beheer zal een aanzienlijk deel van de eikenbossen op de Veluwe op termijn overgaan in dit habitatype.

H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukenbossen behorend tot het Carpinion-betuli

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A) komt voor op enkele voedselrijkere, leem- of lösshoudende standplaatsen. Het type verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Behoud van de huidige groeiplaatsen is op korte termijn van belang, waarbij op termijn mogelijk uitbreiding kan plaatsvinden op geschikte standplaatsen, in de nabijheid van goede voorbeelden (met bronpopulaties van kenmerkende soorten).

H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit..

Toelichting De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype oude eikenbossen, dat over een aanzienlijke oppervlakte verspreid is. Verbetering van de kwaliteit is mogelijk door het type te ontwikkelen op oude bosgroeiplaatsen met oud-bossoorten. Verbetering van de kwaliteit van het habitatype is noodzakelijk wegens de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding.

*H91E0 *Bossen op alluviale grond met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt op veel locaties op de Veluwe voor, maar in de meeste gevallen slechts over een geringe oppervlakte en met matige kwaliteit. Langs de beken en op de overgang naar het IJsseldal liggen grotere en kwalitatief betere voorbeelden. (o.a. Hierdense beek). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.

Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1042 Gevlekte witsnuitlibel

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie van ten minste 500 volwassen individuen.

Toelichting De gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige staat van

instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. De beoogde uitbreiding van de populatie (tot het voor een duurzame populatie minimaal noodzakelijke aantal dieren) is gebaseerd op het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding.

H1083 Vliegend hert

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting In ons land is de Veluwe het belangrijkste kerngebied voor het vliegend hert. De soort komt vooral voor in de omgeving van Vierhouten, Elspeet, Hoog Soeren en ten westen van Apeldoorn. Op de zuidoostelijke Veluwe is de soort bekend van de omgeving van De Steeg.

H1096 Beekprik

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De beekprik verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe levert één van de grootste bijdragen. De soort komt hier voor in allerlei sprengbeken, met name aan de oostkant van het gebied (doorgaans niet in de sprengkoppen, maar verder stroomafwaarts). In het verleden heeft de soort ook op de noordwestelijke en zuidelijke Veluwe geleefd, maar hier is ze momenteel verdwenen. Omdat de meeste leefgebieden sterk geïsoleerd zijn, zal een vergroting van de verspreiding waarschijnlijk alleen via gericht uitzetten mogelijk zijn op locaties waar de waterkwaliteit en beekmorfologie inmiddels weer hersteld zijn.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De rivierdonderpad is bekend van de Hierdensche beek en van de Verloren beek bij Epe met enkele nabijgelegen beken (Paalbeek, Klaarbeek en Tongerensche beek). De soort is landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding en wordt in beken sterk bedreigd. De beken van de Veluwe leveren één van de grootste bijdragen voor de populaties van de rivierdonderpad in beken én er zijn nog mogelijkheden voor uitbreiding.

H1166 Kamsalamander

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kamsalamander komt verspreid voor op de Veluwe op een beperkt aantal locaties, veelal in of nabij landbouwenclaves en langs de randen van het gebied. Het grootste deel van de Veluwe is als habitat ongeschikt voor de kamsalamander.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De Veluwe levert als overwinteringsgebied één van de grootste bijdragen voor de meervleermuis.

H1831 Drijvende waterweegbree

Doel Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting De drijvende waterweegbree is in ieder geval bekend van de Hierdense beek. Voor de landelijke verspreiding van de soort is behoud van deze populatie van groot belang.

UITERWAARDEN VAN DE IJSSEL

H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het betreft hier één van de zeer weinige uiterwaarden waar, naast begroeiingen met blaasjeskruid en/of fonteinkruiden, ook plaatselijk krabbenscheer wordt aangetroffen tussen de drijvende waterplanten. Het gebied Uiterwaarden IJssel levert binnen het Natura 2000-landschap rivierengebied de beste perspectieven voor uitbreiding van het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Dit is van belang voor de spreiding van het habitatype over verschillende landschappen.

H3260 Beken en rivieren met waterplanten

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *grote fonteinkruiden* (subtype B).

Toelichting Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *grote fonteinkruiden* (subtype B) is aanwezig in betrekkelijk luwe delen (zoals tussen kribvakken) tussen Zwolle en de IJsselmonding. Het habitatype komt verder alleen voor in de Biesbosch. Het gebied is van grote betekenis voor het habitatype, dat kan worden uitgebreid bij de aanleg van nevengeulen.

H3270 Slikkige rivieroever

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype slikkige rivieroever komt thans over een geringe oppervlakte voor in het gebied, deels in natuurontwikkelingsgebieden. Het habitatype verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Het habitatype slikkige rivieroever is mede van betekenis voor een aantal vogelsoorten.

*H6120 *Stroomdalgraslanden*

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Uiterwaarden IJssel is één van de gebieden die een grote bijdrage leveren voor het habitatype stroomdalgraslanden. Nederland is voor dit habitatype internationaal van zeer groot belang. Het habitatype verkeert in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Enkele plaatsen is het habitatype stroomdalgraslanden in dit gebied goed ontwikkeld. Op een aantal plekken kan de kwaliteit worden verbeterd en zijn mogelijkheden aanwezig om het oppervlakte uit te breiden.

H6430 Ruigten en zomen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) en ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B), uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C).

Toelichting Het habitatype ruigten en zomen komt lokaal voor in moerassige laagten, natuurontwikkelingsgebieden en bij de IJsselmonding. Het gebied is thans vooral van betekenis voor ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B), dat in de riviermonding onder meer voorkomt in de vorm van rivierkruid. Daarnaast komen de habitatypes ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C) voor. In samenhang met de verdere ontwikkeling van het habitatype H91F0 droge hardhoutoobossen kunnen begroeiingen van het habitatype ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C) zich verder ontwikkelen, bijvoorbeeld in de omgeving van het Zalkerbos. Het gebied Uiterwaarden IJssel is één van de vijf gebieden die een bijdrage levert voor de instandhouding van dit subtype. In het Rivierengebied levert verder het gebied Gelderse Poort een bijdrage.

H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Uiterwaarden IJssel herbergt enkele van de meest uitgestrekte en fraaiste voorbeelden van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A), terwijl op één locatie ook de zeldzame kievitsbloemhooilanden voorkomen (*glanshaver*- en vossenstaarthooilanden, *vossenstaart* (subtype B)). Binnen het gebied bestaan vooral mogelijkheden voor uitbreiding van glanshaverhooilanden, de mogelijkheden voor uitbreiding kievitsbloemhooilanden zijn meer beperkt.

*H91E0 *Vochtige alluviale bossen*

Doel Behoud oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachtouthoutbossen* (subtype A), uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B).

Toelichting Het habitatype komt met name in de Duursche Waarden voor in de vorm van zachtouthoutbossen (subtype A). Er wordt in dit gebied voorrang gegeven aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor stroomdalgraslanden (H6120) en en glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510) boven uitbreiding oppervlakte van vochtige alluviale bossen. Dit mede met het oog op foerageergebied voor ganzen.

Voor vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B) is uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit van belang voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding. Dit kan samen met habitatype H91F0 droge hardhoutooibossen gebeuren. Nederland is voor dit bostype van zeer groot belang. Het type komt over slechts kleine oppervlaktes voor. De Uiterwaarden IJssel is één van de beste gebieden om voor vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B) uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit te realiseren.

H91F0 Droge hardhoutooibossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Uiterwaarden IJssel vormt één van de belangrijkste gebieden voor dit habitatype dat in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. Uitbreiding van de oppervlakte is noodzakelijk om het type landelijk in een gunstige staat van instandhouding te brengen, bij voorkeur in aansluiting op bestaande hoger gelegen boscomplexen. Op een enkele plaats is het habitatype nu goed ontwikkeld. Op andere locaties kan het habitatype droge hardhoutooibossen over kleine oppervlaktes ontwikkeld worden vanuit aangeplant bos en vanuit fragmenten hardhoutooibos of in reliëfrijke, hoge uiterwaarden. De mogelijkheden voor uitbreiding zijn gering. De geschikte locaties, die relatief hooggelegen zijn, zijn ook de locaties geschikt voor de verdere uitbreiding van *stroomdalgraslanden (H6120). Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.

Habitatsoorten

H1134 Bittervoorn

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De bijdrage van de Uiterwaarden IJssel voor deze binnen Nederland wijdverspreide soort is relatief gering.

H1145 Grote modderkruiper

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het betreft een wijdverspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt. Landelijk gezien verkeert de

grote modderkruiper in een matig ongunstige staat van instandhouding. In het doel op landelijk niveau is aangegeven dat het van belang is dat in het Rivierengebied meer leefgebied in de vorm van jonge verlandingsstadia in laagdynamische situaties komen. Binnen het gebied Uiterwaarden IJssel bestaan de beste mogelijkheden hiervoor benedenstrooms van Deventer.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De soort verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft een wijd verspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt en waarvoor het rivierengebied relatief belangrijk is.

H1166 Kamsalamander

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De kamsalamander komt lokaal in het Habitatrichtlijngebied voor in geïsoleerde populaties. Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied (inclusief verbeteren van de verbinding tussen populaties onderling en met belangrijke leefgebieden buiten het Natura 2000-gebied), is van belang voor de instandhouding van de soort.

H1337 Bever

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Voor het realiseren van duurzame populaties in het rivierengebied is het van belang dat de soort zich in het IJsseldal verder weet uit te breiden. De bever zal profiteren van de uitbreiding van wilgenbossen (H91E0A) die kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.

Bijlage 3

Vogelrichtlijnsoorten

VELUWE

A072 Wespandief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren.

Toelichting Vermoedelijk broedt meer dan een kwart van de Nederlandse wespandieven op de Veluwe. Na de grootschalige bebossing, begin vorige eeuw, heeft de soort zich sterk uitgebreid, maar vermoedelijk zijn de aantallen de laatste decennia constant of mogelijk licht afnemend. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 150. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A224 Nachtzwaluw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 610 paren.

Toelichting Van oudsher is de nachtzwaluw een talrijke broedvogel van de Veluwe. De populatie is vanaf de 50-er jaren van de vorige eeuw sterk afgenomen tot een dieptepunt in het begin van de 80-er jaren. Sedertdien broedt bijna de helft van de Nederlandse nachtzwaluwen op de Veluwe. Daarna trad weer herstel op zodat de stand momenteel weer 100-den paren omvat. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 610. Dit niveau ligt overigens nog altijd beduidend lager dan het niveau in de 50-er jaren. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De belangrijkste deelgebieden, die elk voor zich al het gewenste niveau van 40 paren voor een sleutelpopulatie overschrijden zijn het Harskampse Zand, Worth-Rhederzand, Oldenbroekse en Elspeetse Heide en Hoge Veluwe. De samenhang van deze deelpopulaties is goed, zodat voor de Veluwe als geheel van één metapopulatie kan worden gesproken.

A229 IJsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De ijsvogel broedt in sterk fluctuerende aantallen langs de sprengen en vijverpartijen van de Veluwe rand. Na strenge winters kan ze geheel verdwenen zijn, maar na een reeks van zachte winters belopen de aantallen enige tientallen (bijvoorbeeld 1995 26 paren). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Veluwerand met de grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A233 Draaihals

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting Van oudsher is de draaihals een bekende broedvogel, vooral door het bezetten van nestkasten. Sedert begin 70-er jaren worden nestkasten niet meer bezet. Ongetwijfeld een gevolg van de sterke afname van de populatie en daarnaast een toename van het aanbod aan (dode) berken als natuurlijke nestplaats (in oude hopen van grote bonte spechten). De stand lijkt jaarlijks te fluctueren met vooral vanaf de 90-er jaren een sterk terugval tot een niveau van hooguit 50 paren; ver beneden het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie. Op de Veluwe broedt het leeuwendeel van de Nederlandse populatie met als belangrijkste deelgebieden

Kootwijker- en Harskampse Zand, Zilvense Heide, Rhederzand en Planken Wambuis. In hoeverre gesproken kan worden van een aaneengesloten metapopulatie voor de gehele Veluwe is de vraag. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A236 Zwarte specht

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 430 paren.

Toelichting De zwarte specht is een broedvogel op de Veluwe vanaf 1918 in langzaam toenemend aantal. De hoogste aantallen werden vastgesteld aan het eind van de 80-er jaren. Vervolgens is het aantal enigszins teruggelopen. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 430. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A246 Boomleeuwerik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2.400 paren.

Toelichting Van oudsher is de boomleeuwerik een talrijke broedvogel. De aantallen zijn halverwege de vorige eeuw duidelijk afgenomen, maar sinds het begin van de 70-er jaren is een opmerkelijk herstel opgetreden. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 2.400. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Momenteel broedt de boomleeuwerik verspreid over de gehele Veluwe in een aaneengesloten metapopulatie die 1/3 van de Nederlandse populatie omvat. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A255 Duinpieper

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De Veluwe is momenteel het enige gebied in Nederland waar duinpiepers broeden. Van oudsher was het een schaarse, doch gewone broedvogel van alle stuifzanden. Tegenwoordig is het belangrijkste broedgebied het Kootwijkerzand en Harskampse Zand. Andere gebieden waar de duinpieper rond de eeuwwisseling nog broedde waren het Hulshorster- en Beekhuizerzand, Nieuw Millingse Zand, Planken Wambuis, Otterlose Zand en Deelense en Pampelse Zand. Het aantal paren leek eind vorige eeuw te stabiliseren op een niveau van 30-40 paren; net onder het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie, vanaf 1999 viel de stand echter sterk terug met in 2002 nog slechts 5 paren en in 2003 nog één. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het is van groot belang geïsoleerde deelgebieden beter te verbinden zodat de populatie als één metapopulatie kan functioneren. Hiervoor is het van belang dat voor het habitatype H2330 zandverstuivingen uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit voortvarend worden opgepakt. Aangezien de soort gevoelig is voor verstoring o.a. door geluid, is het zaak met herstel van dit habitatype te beginnen op de meest geschikte locaties voor deze soort. Bij de verdere uitwerking van de doelen in het kader van het beheerplan is het nodig te bezien of voor herstel van een sleutelpopulatie op termijn aanvullende maatregelen nodig en zinvol zijn in het licht van de mate van herstel van deze soort. Het gebied kan mogelijk op termijn voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A276 Roodborsttapuit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.000 paren.

Toelichting Van oudsher is de roodborsttapuit broedvogel op de heidevelden, maar aanvankelijk vermoedelijk in bescheiden aantallen. Vanaf de 70-er jaren zijn de aantallen sterk toegenomen en tegenwoordig kunnen we spreken van een aaneengesloten metapopulatie. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 1.100. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A277 Tapuit

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting De tapuit was een karakteristieke broedvogel van stuifzanden en zandige heidevelden. In het verleden broedden 100-den paren op de Veluwe. Het is aannemelijk dat de aantallen al vanaf het begin van de vorige eeuw door bebossing van stuifzanden en heidevelden teruglopen. Deze tendens heeft zich versterkt doorgezet vanaf de 80-er jaren, zodat momenteel hooguit nog enkele 10-tallen paren resteren. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 66. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A338 Grauwe klauwier

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting Vermoedelijk is de grauwe klauwier van oudsher een schaarse broedvogel. Het leefgebied kenmerkt zich door halfopen structuurrijke vegetatie met een hoog aanbod aan grote insecten en kleine gewervelden. De schatting voor de periode 1999-2003 komt uit op 27 paren, met een dalende trend. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

UITERWAARDEN VAN DE IJSSEL

Broedvogels

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 280 paren.

Toelichting Als broedvogel is de aalscholver in de jaren tachtig langs de IJssel verschenen. Nadat de soort medio jaren negentig een maximum leek te hebben bereikt met 222 paren geteld in 1995, lijkt de populatie zich recentelijk op een iets hoger niveau te stabiliseren: in de periode 1999-2003 gemiddeld 280 paren (maximaal 330, 2001). De individuele kolonies blijven over het algemeen beneden de 100 paren, met de grootste kolonie in de Havikerwaard (110 paren, 2001) en de totale populatie is relatief bescheiden (in 2002 157 paren). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud op een bescheiden niveau voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A119 Porseleinhoen

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting Voor het porseleinhoen vormen de uiterwaarden van de grote rivieren van oudsher een belangrijk broedgebied voor sterk wisselende aantallen.

Essentieel is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich enkele tientallen paren (b.v. in 1987 langs de IJssel tussen Arnhem en Zutphen ten minste 26 roepende mannetjes). In droge voorjaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het aantal paren in het doel heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan draagt wel een bijdrage gaan leveren aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A122 Kwartelkoning

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren.

Toelichting De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen het belangrijkste broedgebied van de kwartelkoning in Nederland. Het afgelopen decennium vormen de uitwaarden van de IJssel daarvan het belangrijkste deelgebied (1993-1997 gemiddeld 12 en 1999-2003 42 paren, maximaal 75 in 1998). Uitbreiding en verbetering leefgebied in het rivierengebied is noodzakelijk omdat de toekomst van de grote broedpopulatie in Oost-Groningen (Oldambt) hoogst onzeker is. De soort is hier afhankelijk van de gewaskeuze in de akkerbouw. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A197 Zwarte stern

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 50 paren.

Toelichting Van oudsher is de zwarte stern broedvogel langs de IJssel in kleine aantallen. De kolonies zijn bescheiden van omvang en liggen verspreid over het hele gebied. Door actief beleid ten aanzien van het aanbieden van kunstmatige nestgelegenheid zijn de aantallen het laatste decennium duidelijk toegenomen (1993-97 gemiddeld 20 paren, 1999-2003 45 paren, maximaal 63 paren in 2000). Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie aangehouden gezien de recente toename in het gebied. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A229 IJsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Na strenge winters kan de ijsvogel geheel afwezig zijn, maar na een reeks zachte winters komen ten minste 10 paren tot broeden (bijvoorbeeld 1995 12 paren), onder andere in wortelkluiten van omgevallen bomen in de moerasbossen. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

niet-broedvogels

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 220 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende. De landelijk matig ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 550 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen en daarna min of meer stabiel geworden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in begin jaren tachtig, daarna een afname. De draagkracht is berekend over de jaren 1999-2003, de periode voor landelijke afname. De afname is waarschijnlijk ten dele een gevolg van een afname in de internationale populatieomvang.

A038 Wilde zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen wilde zwanen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Het gebied Uiterwaarden IJssel levert een van de grootste bijdragen voor de soort. Alleen de slaappleats Fochteloërveen is groter van omvang. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1985, daarna een afnemende tendens, maar wel met fluctuaties. De aantallen worden evenals bij de kleine zwaan sterk beïnvloed door inundatiefrequentie en –duur van de uiterwaarden. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 16.700 vogels (seizoensgemiddelde).

Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 7% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91Eo vochtige alluviale bossen of H91Fo droge hardhoutoibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit het belangrijkste foerageergebied voor de kolgans. In de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 7,5% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de kolgans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de kolgans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een

populatie van gemiddeld 2.600 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 7% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91Eo vochtige alluviale bossen of H91Fo droge hardhoutoibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit het vijfde foerageergebied voor grauwe ganzen. In de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 2,9% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de grauwe gans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de grauwe gans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8.300 vogels (seizoensgemiddelde). Afname in omvang foerageergebied met maximaal 7% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91Eo vochtige alluviale bossen of H91Fo droge hardhoutoibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen en A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen smienten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als slaapplaats en als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis. In de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 1,8% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de smient als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de smient. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A052 Wintertaling

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 380 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wintertaling onder andere een functie als

foerageergebied. Aantallen fluctueren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A053 Wilde eend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.600 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wilde eend onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde verhoogde waarden begin jaren tachtig, maar is verder stabiel. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een dal in de tweede helft van de jaren tachtig, aantallen zijn daarna weer toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen slobbeenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft onder andere een functie als foerageergebied. In de tweede helft van de jaren tachtig is de populatiegrootte toegenomen, daarna fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 450 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend onder andere een functie als foerageergebied. Het gebied Uiterwaarden IJssel is één van de gebieden in Nederland die de grootste bijdrage leveren voor de tafeleend. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen, waarschijnlijk in samenhang met herstel van de populatie driehoeksmosselen. Sinds 1995 was er sprake van een afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 690 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kuifeend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen, waarschijnlijk in samenhang met herstel van de populatie driehoeksmosselen. Vanaf 1995 was er sprake van een tijdelijke afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor het nonnetje onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn rond 1990 afgenomen, net als langs de

Nederrijn, maar dit lijkt een gevolg van een opeenvolging van zachte winters. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.600 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet onder andere een functie als foerageergebied. Het gebied Uiterwaarden IJssel is één van de gebieden in Nederland die de grootste bijdrage leveren voor de meerkoet. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond begin jaren tachtig en daarna een afname. Aantallen zijn sinds 1996 opnieuw afgenomen, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A130 Scholekster

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de scholekster onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Vanaf begin jaren tachtig is de populatie toegenomen en afgevlakt in de jaren negentig (met fluctuaties). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A142 Kievit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kievit onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop was aanvankelijk fluctuerend, maar toonde in de jaren negentig een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd. Het gebied Uiterwaarden IJssel is een van de gebieden binnen het Natura 2000-netwerk die de grootste bijdrage leveren voor de kievit.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 490 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen grutto's zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Aantallen zijn sterk fluctuerend, maar hebben een positieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende daar de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels. Binnen het Natura 2000-netwerk leveren de gebieden Waddenzee en Uiterwaarden IJssel de grootste bijdrage.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 230 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wulp onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. De populatiegrootte toonde een sterke doorgaande toename. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A162 Tureluur

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tureluur onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Aantallen fluctueren, maar hebben een positieve trend, zowel op lange termijn als recent. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

Bijlage 4

Tabellen effectenindicator

Uiterwaarden van de IJssel

Storingsfactor	1	2	7	8	13	14	15	16	17
Meren met krabbenscheer	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig
Beken en rivieren met waterplanten	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig
Slikkige rivieroever	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig
*Stroomdalgraslanden	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig
Ruigten en zomen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig
*Vochtige alluviale bossen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig
Droge hardhoutooibossen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig
Bever	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Bever	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Bittervoorn	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Grote modderkruiper	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Grote modderkruiper	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kamsalamander	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kamsalamander	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kleine modderkruiper	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Rivierdonderpad	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Aalscholver (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Aalscholver	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Fuut	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Grauwe Gans	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Grutto	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
IJsvogel (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kievit	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kleine Zwaan	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kolgans	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Krakeend	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kuifeend	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kwartelkoning (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Meerkoet	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Nonnetje	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Pijlstaart	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Porseleinhoen (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Schalekster	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Slobeend	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Smient	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Tafeleend	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Tureluur	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Wilde eend	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Wilde Zwaan	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Wintertaling	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Wulp	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Zwarte Stern (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig

■ zeer gevoelig
 ■ gevoelig
 ■ niet gevoelig
 □ n.v.t.
 ... onbekend

Veluwe

Storingsfactor	1	2	7	8	13	14	15	16	17
Stuifzandheiden met struikhei	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zandverstuivingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwakgebufferde vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zure vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Beken en rivieren met waterplanten	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Droge heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Jeneverbesstruwelen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Heischrale graslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Actieve hoogvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Pioniervegetaties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Beuken-eikenbossen met hulst	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Eiken-haagbeukenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Oude eikenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Vochtige alluviale bossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Beekprik	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Drijvende waterweegbree	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Gevlekte witsnuitlibel	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kamsalamander	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Meervleermuis	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Rivierdonderpad	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Vliegend hert	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Boomleeuwerik (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Draaihals (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Duinpieper (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grauwe Klauwier (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Ijsvogel (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Nachtzwaluw (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Roodborsttapuit (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Tapuit (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wespendief (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwarte Specht (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■ zeer gevoelig
 ■ gevoelig
 ■ niet gevoelig
 ■ n.v.t.
 ... onbekend

4.2.1 Toelichting op de storingsfactoren

4.2.1.1 1 Oppervlakteverlies

Kenmerk: afname beschikbaar oppervlak leefgebied soorten en/of habitattypen.

Interactie andere factoren: verlies van oppervlakte leidt tot verkleining en in sommige gevallen ook tot versnippering van het leefgebied (zie aldaar). Een kleiner gebied heeft bovendien meer te leiden van randinvloeden: vaak is de kwaliteit van het leefmilieu aan de rand minder goed dan in het centrum van het gebied. Op deze manier leidt verlies oppervlakte mogelijk ook tot een grotere gevoeligheid voor bijvoorbeeld verdroging, verzuring of vermessing.

Werking: door afname van het beschikbare oppervlak neemt ook het aantal individuen van een soort af. Om duurzaam te kunnen voortbestaan moet elke soort uit een minimum aantal individuen bestaan; bij diersoorten wordt meestal van een minimum aantal paartjes (reproductieve eenheden) gesproken. Wanneer een populatie te klein wordt neemt de kans op uitsterven toe, zeker als deze populatie geen onderdeel uitmaakt van een samenhangend netwerk van leefgebieden. Bij een populatie die uit te weinig individuen bestaat, neemt ook de kans op inteelt toe en dus de genetische variatie af. Hierdoor wordt een populatie kwetsbaar voor veranderingen tengevolge van bijvoorbeeld predatie, extreme seizoensinvloeden of ziekten. Ook habitattypen kennen een ondergrens voor een duurzame oppervlakte.

4.2.1.2 2 Versnippering

Kenmerk: van versnippering is sprake bij het uiteenvallen van het leefgebied van soorten.

Interactie andere factoren: treedt op ten gevolge van verlies leefgebied of verandering in abiotische condities van het leefgebied. Kan leiden tot verandering in populatiedynamiek.

Gevolg: als het leefgebied niet meer voldoende groot is voor een populatie, of individuen van één populatie kunnen de verschillende leefgebieden niet meer bereiken, neemt de duurzaamheid van de populatie af. Een gevolg kan zijn een verandering op in de soortensamenstelling en

het ecosysteem. Soorten zijn in verschillende mate gevoelig voor de versnippering van hun leefgebied. Het meest gevoelig zijn soorten met een gering verspreidingsvermogen, soorten die zich over de grond bewegen en soorten met een grote oppervlaktebehoefte. Versnippering door barrières zoals wegen en spoorlijnen leidt mogelijk ook tot sterfte van individuen en kan zo effect hebben op de populatiesamenstelling. Bij versnippering moet men altijd goed rekening houden met het schaalniveau van het populatienetwerk.

4.2.1.3 7 Verontreiniging

Kenmerk: Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, welke stoffen onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Bij verontreiniging is sprake van een zeer brede groep van ecosystemen/gebiedsvreemde stoffen: organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen, straling (radioactief en niet radioactief), geneesmiddelen, endocrien werkende stoffen etc. Deze stoffen werken in op de bodem, grondwater, lucht.

Interactie andere factoren: geen directe interactie met andere factoren. Wel kan verontreiniging als gevolg van andere factoren optreden.

Gevolg: Vrijwel alle soorten en habitattypen reageren op verontreiniging. De ecologische effecten uiten zich in het verdwijnen van soorten en/of het beïnvloeden van gevoelige ecologische processen. Deze beïnvloeding kan direct plaatsvinden maar ook indirect via een opeenvolging van ecologische interacties. Bovendien kan verontreiniging zich pas vele jaren/decennia later manifesteren. De gevolgen van verontreiniging zijn divers en complex. In het algemeen kan gesteld worden dat aquatische habitattypen en soorten gevoeliger zijn dan terrestrische systemen. Ook geldt dat soorten in de top van de voedselpiramide, als gevolg van accumulatie, van verontreinigingen gevoeliger zijn. Echter, afhankelijk van de concentratie en duur van de verontreiniging zijn alle habitattypen en soorten gevoelig en kan verontreiniging leiden tot verandering van de soortensamenstelling.

4.2.1.4 8 Verdroging

Kenmerk: Verdroging uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is zo lager dan de gewenste/benodigde grondwaterstand.

Interactie andere factoren: verdroging kan tevens leiden tot verzilting. Door verdroging neemt ook de doorluchting van de bodem toe waardoor meer organisch materiaal wordt afgebroken. Op deze wijze leidt verdroging tevens tot vermesting. Er zijn ook gebieden waar verdroging kan optreden zonder dat de grondwaterstand in de ondiepe bodem daalt. Het gaat daarbij om gebieden waar van oudsher grondwater omhoogkomt. Dit water heet kwelwater. Kwelwater is water dat elders in de bodem is geïnfiltrerd en dat naar het laagste punt in het landschap stroomt. Kwelwater heeft dikwijls een bijzondere samenstelling: het is rijk aan ijzer en calcium, arm aan voedingsstoffen en niet zuur, maar gebufferd. Schade aan de natuur die veroorzaakt wordt door een afname of het verdwijnen van kwelwater en het vervangen van dit type water met gebiedsvreemd water, noemen we ook verdroging.

Gevolg: de verandering in grondwaterstand en soms ook kwaliteit van het grondwater leidt tot een verandering in de soortensamenstelling en op lange termijn van het habitatype.

4.2.1.5 13 Verstoring door geluid

Kenmerk: verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen; permanent zoals geluid wegverkeer danwel tijdelijk zoals geluidsbelasting bij evenementen. Geluid is een hoorbare trilling, gekenmerkt door geluidsdruk en frequentie.

Interactie andere factoren: Treedt vaak samen met visuele verstoring op door bijv. vlieg- en autoverkeer, manifestaties etc.

Gevolg: Logischerwijs zijn alleen diersoorten gevoelig voor direct effecten van geluid. Geluid sec is een belangrijke factor in de verstoring van fauna. De verstoring door geluid wordt beïnvloed door het achtergrondgeluid en de duur, frequentie en sterkte van de geluidsbron zelf. Geluidsbelasting kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuen. Dit kan vervolgens weer leiden tot het verlaten van het leefgebied of bijvoorbeeld een afname van het reproductieproces.

In bepaalde gevallen kan ook gewenning optreden, in het bijzonder bij continu geluid. Voor zeezoogdieren en vogels is in bepaalde gevallen deze dosis-effect relatie goed gekwantificeerd.

4.2.1.6 14 Verstoring door licht

Kenmerk: verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrieterreinen, glastuinbouw etc.

Interactie andere factoren: geen?

Gevolg: Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's. Met name schemer- en nachtactieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist aangetrokken worden of verdreven door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden.

4.2.1.7 15 Verstoring door trilling

Kenmerk: Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten veroorzaakt worden, zoals bij boren, heien, draaien van rotorbladen etc.

Interactie andere factoren: kan vooral samen optreden met verstoring door geluid

Gevolg: Trilling kan leiden tot verstoring van het natuurlijke gedrag van soorten. Individuen kunnen tijdelijk of permanent verdreven worden uit hun leefgebied. Over het daadwerkelijke effect van trilling is nog zeer weinig bekend. Naar het effect op zeezoogdieren is wel onderzoek verricht.

4.2.1.8 16 Optische verstoring

Kenmerk: optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem.

Interactie andere factoren: treedt vaak samen op met verstoring door geluid (in geval van recreatie) of trilling en licht (in geval van voertuigen, schepen).

Gevolg: optische verstoring leidt vooral tot vluchtgedrag van dieren. De soort reageert bijvoorbeeld op beweging omdat een potentiële vijand wordt verwacht. Andersom kan optische verstoring juist ook het uitzicht van soorten beperken waardoor zij potentiële vijanden niet zien naderen. De daadwerkelijke effecten zijn zeer soortspecifiek en hangen van de schuwheid van de soort en de mate waarin gewenning optreedt. Bovendien kunnen de effecten afhankelijk zijn van de periode van de levenscyclus van de soort: in de broedtijd zijn soorten over het algemeen schuwer en dus gevoeliger voor optische verstoring.

4.2.1.9 17 Verstoring door mechanische effecten

Kenmerk: Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen etc. die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. De oorzaken en gevolgen zijn bij deze storende factor zeer divers.

Interactie andere factoren: verstoring kan samenvallen met verstoring door geluid, licht en trilling.

Gevolg: deze storende factor kan leiden tot een verandering van het habitatype en/of verstoring of het doden van fauna-individuen. Bij habitatypen treedt de verstoring/verandering vaak op ten gevolge van recreatie of bijvoorbeeld militaire activiteiten. Het effect is zeer afhankelijk van de kwetsbaarheid (gevoeligheid) van het habitatype. Waterrecreatie en scheepvaart leiden tot golfslag, hetgeen effect kan hebben op de oeverbegroeiing en waterfauna. Luchtwervelingen van bijvoorbeeld windmolens kunnen leiden tot vogelsterfte.